

ASPECTE ALE PREDĂRII LIMBII FRANCEZE LA ȘCOALA NORMALĂ DE BĂIEȚI „ȘTEFAN CEL MARE” DIN BACĂU ÎN JURUL ANULUI 1940

Mihai Murariu

Într-un pasaj preluat de dicționarul **Petit Robert**, Victor Hugo afirma: „(...) noi respectăm pe ici și colo (...) trecutul, cu condiția să consimțăm să fie mort. Dacă vrea să fie viu, îl atacăm și încercăm să-l ucidem”¹.

Evidentă, ironia conținută în aceste cuvinte ne incită să privim retrospectiv un aspect asupra căruia am mai zăbovit: acela al aureolei unui mare dascăl, care a înnobilit și instituția noastră, profesorul de limba franceză **Dumitru Alistar** (1914-1974). Și implicit, asupra predării limbii franceze în jurul anului 1940. Desigur, în contextul din acei ani ai școlii.

Dacă într-un precedent articol² ne-am referit la indicii pe care documentele de arhivă le oferă asupra Școlii Normale de Fete „Domnița Elena”, de această dată vom urmări, tot pe baza documentelor de arhivă, pași din traseul profesional al ilustrului profesor la Școala Normală de Băieți, cu care cea dintâi a fuzionat, după cum se știe, în 1956.

La Școala Normală de Băieți, profesorul Dumitru Alistar a funcționat între 1 septembrie 1938-1 noiembrie 1945. O perioadă marcată de evenimente, adevărate seisme, nu doar pentru unitățile școlare, pentru procesul de învățământ, pentru viața curentă a dascălilor, școlarilor și familiilor lor. Enumerarea a doar câtorva din astfel de momente ne ajută să ne transpunem în atmosfera acelor ani. Documentele de arhivă consemnează, la 26 iunie 1941, instalarea armatei germane în localul Școlii Normale³. La 5 iunie 1944, Școala Normală de Băieți este evacuată. Mai întâi în comuna Satchinez din fostul județ Timiș-Torontal⁴. Urmează, în același an, evacuarea școlii la Rusca Montană, județul Severin⁵, și apoi în comuna Slănic, județul Prahova⁶. Documentele de atunci ale școlii cuprind state de plată unde, în rubrici speciale, pot fi descifrate numele profesorilor mobilizați pe front, ale suplinitorilor lor, ale profesorilor mobilizabili și ale celor ce urmau să-i suplinească. Printre numele profesorilor mobilizabili și apoi mobilizați pe front îl descoperim pe acela al dascălului Dumitru Alistar.

Enumerarea acestor repere sugerând condițiile de funcționare a școlii revelă desigur un traseu plin de dificultăți, de neprevăzut. Reflectate în documentele instituției care, spre deosebire de cele ale Școlii Normale de Fete, au fost în totalitate salvate în timpul războiului. Descoperim, de exemplu, mențiunea asupra rechiziționării de către armata sovietică a unei mașini **Ford** și a unei trăsuri cu arcuri din inventarul școlii. Și aceasta, în același an 1944, când Școala Normală de Băieți a fost evacuată în trei rânduri. Arhivele atestă insuficiența manualelor, care explică desfășurarea anevoioasă a lecțiilor⁷. Uneori, învățătorii fiind mobilizați, Școala de Aplicație funcționează cu o singură învățătoare detașată⁸. În anul școlar 1943-1944, profesorul Dumitru Alistar era singurul profesor de limba franceză al școlii⁹. Mai mult, o inspecție programată în vederea definitivatului nu poate avea loc, profesorul planificat fiind mobilizat¹⁰.

Am înregistrat astfel de detalii, cu riscul de a demonstra lucruri evidente. Desigur, totul se complică în timp de război. Dar zăbava asupra documentelor emise atunci ne-a transmis o parte

¹ „(...) nous respectons ça et là (...) le passé, pourvu qu'il consente à être mort. S'il veut être vivant, nous l'attaquons, et nous tachons de le tuer". (Hugo, în **Le Petit Robert**, Dictionnaires Le Robert, Paris, 2003).

² Mihai Murariu, **Aspecte ale predării limbii franceze la Școala Normală de Fete „Domnița Elena” în jurul anului 1940**, în *Zargidava*, nr. IV, Bacău, 2005.

³ Direcția Județeană Bacău a Arhivelor Naționale, fond **Școala Normală de Băieți**, Dosar 2/1939, fila 4.

⁴ Idem, Dosar 5/1943, vol. I, f. 73.

⁵ Idem, Dosar 1/1944, vol. II, f. 132.

⁶ Idem, Dosar 2/1941, vol. II, f. 45.

⁷ Idem, Dosar 13/1943-1944, f. 48 verso.

⁸ Idem, Dosar 3/1937, f. 76.

⁹ Idem, Dosar 4/1944, f. 49 - 50.

¹⁰ Idem, Dosar 2/1941, vol. I, f. 66.

Aprecieri asemănătoare vom regăsi și în alte cinci procese verbale de inspecție ulterioare definitivatului¹³.

Nu vom insista asupra conținutului programei analitice la disciplina limba franceză. Vom aminti doar, ca și în referirile noastre la Școala Normală de Fete, preponderența textelor literare, ordonate cronologic, dar și folosirea elementelor de limbă însușite în exprimarea liberă. Preponderență oglindită și în planificarea lecțiilor recapitulative, riguros alcătuită, încadrându-se în stilul general de proiectare, adaptare și desfășurare a activității școlii.

Vorbind despre rigoare, vom menționa că implicarea dascălilor și elevilor în procesul de învățământ se reflectă și în exigența notării. La 11 iunie 1940, documentele școlii consemnează, la disciplina limba franceză, 20 corigenți la clasele I-IV, al căror total era de 199 elevi¹⁴. Nu se înregistrează, în schimb, nici un corigent la clasele V-VII, probabil datorită stilului de muncă imprimat în primii ani de studiere a limbii franceze. Admiterea în clasa a V-a impunea probă scrisă la română și matematică, precum și probă orală la română, matematică, franceză, istorie și geografie. La proba de limba franceză nu s-au înregistrat note de 9 și 10; foaia de examen consemnează, pentru cei 37 elevi admiși, 7 note de 5, 14 de 6, 11 de 7 și 5 de 8¹⁵.

Referindu-ne tot la rigoare, vom menționa claritatea cu care, în condica de prezență, se poate urmări ce lecție s-a predat, în cursul anului școlar, la fiecare dintre clase. Putem afla de exemplu că luni, 12 februarie 1945, la clasa a VI-a s-a predat „Pierre Corneille. La vie et l'oeuvre”. Că marți, 13 februarie 1945, la clasa a VII-a s-a predat „Jean Jacques Rousseau. La vie”. Că la aceeași clasă, joi, 15 februarie 1945, s-a continuat prin prezentarea operei lui Rousseau. Că în aceeași zi la clasa a VI-a s-a studiat un fragment din *Le Cid* al lui Corneille¹⁶. Și așa mai departe ...

În condica de prezență, descoperim, desigur nu concomitent, și alte nume de profesori de limba franceză: Teodor Țăru, V. Lefter, Cristescu Matei, Elena Pavelescu, Gheorghe Ionescu, V. Cristian, Lucreția Gheorghiu, Ioan Grigoriu. Cu acesta din urmă, Dumitru Alistar avea să colaboreze, în cadrul Institutului Pedagogic de 3 ani Bacău, la formarea de viitori profesori de limba franceză.

nr.	Obiectul	Nota la teoria	Nota la oral	lecția	semnătura profesorului
1.	Religia	6	8	7 ⁰⁰	Prof. D. Ionescu
2.	România	3	7	5 ⁰⁰	A. Olaru
3.	Franceza	4	4	4 ⁰⁰	D. Cristescu
4.	Halbana	8	6	7 ⁰⁰	D. Cristescu

Pentru că am avut privilegiul de a răsfoi pagini din viața școlii în care pășim astăzi, vom dăruii cititorului semnătura, cu penița, în registrul matricol, a unuia dintre prestigioșii săi dascăli: aceea a profesorului Dumitru Alistar¹⁷.

Apropiindu-ne astăzi de instituția noastră, îi recunoaștem dintr-o privire condiția de monument de patrimoniu (care urmează a fi reabilitat). Privind-o, captăm în plus discreta rezonanță a atâtor pași mereu hotărâți, ani și ani de-a rândul, să poarte și să transmită cu demnitate torța de slujitor dăruit al școlii.

¹³ Idem, Dosar 3/1937, f. 8, și Dosar 13/1943, filele 2 v., 3, 17 și 17 v.

¹⁴ Idem, Dosar 5/1940, f. 1 - 5.

¹⁵ Idem, Dosar 5/1940, f. 6 - 6 v.

¹⁶ Idem, Dosar 23/1945, f. 6 v. - 9 v.

¹⁷ Idem, Dosar 15/1944, f. 23.

**Aspects de l'enseignement du français à l'Ecole Normale de Garçons
„Ștefan cel Mare” autour des années 1940
Résumé**

Documents d'archives à l'appui, l'auteur observe des aspects de l'enseignement du français dans l'une des deux écoles auxquelles remonte (à côté de l'Ecole Normale de Jeunes Filles "Domnița Maria") l'actuel établissement COLEGIUL NAȚIONAL PEDAGOGIC "ȘTEFAN CEL MARE" BACĂU.

On y énumère des repères suggérant les conditions de fonctionnement de l'école à l'époque: l'occupation de l'établissement par l'armée allemande, déplacement des archives, enseignants mobilisés ou mobilisables.

Malgré ces difficultés tout à fait particulières, l' élan des enseignants à accomplir leur tâche, la rigueur de l' évaluation des professeurs et de leurs élèves sont illustrés dans les documents d'archives.

Quant au programme d'enseignement du français, on remarque la prépondérance, dans les manuels, des textes littéraires, points de départ dans l'expression personnelle. .

Les procès - verbaux d'inspection pas du tout élogieux à l'époque révèlent, entre autres, la personnalité d'un professeur illustre: DUMITRU ALISTAR.

Des photocopies de documents - écrits au porte-plume - complètent une image du passé de l'actuel établissement.

Bibliografie

1. Documente inedite păstrate la Direcția Județeană Bacău a Arhivelor Naționale, **fond Școala Normală de Băieți "Ștefan cel Mare"**.
2. Grigorovici, Gr., **Bacăul din trecut și de azi**, Bacău, Tipografia Primăriei Municipiului Bacău, 1933.
3. Cosmescu, Marin, Dănilă, Ioan, **Dumitru Alistar. Un ilustru cărturar moldovean. Poet. Traducător. Lingvist**, Bacău, Editura „Egal”, 2004.
4. Leoveanu, Relu, **Liceul Pedagogic "Ștefan cel Mare" Bacău, 140 ani. File de monografie**, Bacău, 2000.
5. Murariu Mihai, **Aspecte ale predării limbii franceze la Școala Normală de Fete „Domnița Elena” în jurul anului 1940**, în *Zargidava*, Revistă de istorie (Societatea de Științe Istorice din România, filiala Bacău, Fundația cultural - științifică "Iulian Antonescu"), nr. 4, Bacău, 2005.